

MIŠEL ONFRE

Ateološka rasprava

Rad, Beograd 2005 | 292 strana

GORAN PAVLIĆ

Michel Onfray (r. 1959.) je francuski filozof i publicist vrlo specifičnog stručnog životopisa. Nakon dvadesetogodišnjeg rada u akademskom miljeu, 2002. osniva Narodno sveučilište u Caenu s radikalnim programatskim profilom. Naime, program koji obuhvaća široki spektar akademskih polja pruža se polaznicima potpuno besplatno, čime siromašniji slojevi dobivaju priliku sudjelovati u seminarima eminentnih stručnjaka. Cijeli se projekt financira isključivo vlastitim prihodima (uglavnom prodajom Onfrayovih knjiga), iz ideoloških pobuda odbijajući ikakvu državnu dotaciju. Onfray je autor tridesetak knjiga koje su prevedene na sve »velike« jezike i na mnoštvo »malih«. Najpoznatije među njima su *Le ventre des philosophes, critique de la raison diétététique* (1989), *Cynismes, portrait du philosophe en chien* (1990), *L'art de jouir : pour un matérialisme hédoniste* (1991) *Théorie du corps amoureux : pour une érotique solaire* (2000) i *Ateološka rasprava* (2005). Budući da su mnoge od njih postigle status *best-sellera*, Onfray figurira na svjetskoj sceni kao nova intelektualna super-zvijezda. Hrvatsku je publiku, nažalost, izuzev par članaka u analitici, zaobišla ta »manija«.

Razlog posvemašnje aklamacije *Ateološke rasprave* može se prepoznati i u njezinom kvazi-programatskom sadržaju. Naime, ovo je djelo rasprava u skoro najdoslovnijem smislu te riječi. Oblikovanje teksta, idejno i stilistički, više priliči živoj polemici te utoliko knjiga nalikuje na transkript javnih predavanja, kakva se zacijelo održavaju na Caenskom Narodnom sveučilištu. Podnaslov rasprave je *Fizika*

221

PRIKAZI I RECENZIJE

DISKREPANCIJA

SIJEČANJ 2007.

SVEZAK 8 | 12 BROJ

Pritom se koristi, pored već navedene riznice historijskog, ali i historijsko-teološkog znanja, i nekim temeljnim konceptima psihoanalize kao što su potiskivanje ili nagon smrti. U svemu je tome, međutim, daleko od akademske minucioznosti. Njegov tekst prije odlikuju razorno zdravorazumsko rezoniranje poduprto historijski ovjerenim činjenicama i djelovanje u skladu s delezovskim konceptom spokojnog ateizma, tj. »manje statičkom nastojanju negiranja Boga ili borbe s njim a više dinamičkoj metodi koja se završava pozitivnim predlogom namenjenim gradnji posle borbe« (2005: 86). Ali djelovanje ne u smislu propisivanja napatka za buduće akcije, nego raščišćavanje konceptualnog terena za radikalno nov, ateološki projekt.

U svom obračunu s najvećim monoteizmima, Onfray ne preže ni od najsmjelijih teza i formulacija. Posebno je oštar prema sebi najbližem (i najpoznatijem) kršćanstvu, ali ne suspreže se ni u ocjeni judaizma ili islama. Podnaslovi poglavlja U službi nagona smrti su tako sljedeći: »Vatikan voli Adolfa Hitlera«, »Hitler voli Vatikan«, »Kompatibilnosti hrišćanstva-nacizma« ili »Isus u Hirošimi«. Važno je napomenuti kako ovdje nije riječ ni o kakvim jeftinim provokacijama, već o iznošenju provjerenih (i uglavnom vrlo poznatih) kompromitirajućih činjenica iz Crkvene prošlosti, a u kontekstu rasprave o konzistentnosti kršćanske etike. Utoliko on predlaže uspostavljanje postkršćanskog laiciteta, koji bi konačno, emancipiran od judeo-kršćanskog metafizičkog okvira, mogao figurirati kao osnova nove etike..

Posebno je atraktivan i aktualan »obračun« sa sv. Pavlom, novoustaljenom ikonom trendovske političke filozofije lijeve provenijencije. Onfray prepoznaje Pavla (kojeg nigdje ni ne titulira svetim!) kao proponenta i začetnika svih degenerativnih tendencija u kršćanstvu, a uzrok tome prepoznaje u njegovoj

neurozi i histeriji. Ovdje najviše dolazi do izražaja i najveća mana teksta, a to je preolako i nedorečeno baratanje nekim teorijskim alatkama (u ovom slučaju psihoanalitičkim), čime dosta dijelova teksta postaje lak plijen za iole teorijski potkovane napadače.

Sukladno s rečenim, ova će knjiga malo pružiti svima koji bi od nje očekivali iscrpnu studiju o »fizici metafizike« ili možda neki dorečen program antireligioznosti na temeljima psihoanalitičkih koncepata. Ali će, s druge strane, kao suvislo i činjenicama čvrsto podbočeno djelo s programatskim karakterom pružiti inspiraciju za neko buduće osmišljavanje operativnog koncepta ateologičnosti. Za ambiciju prolegomena tako grandioznog projekta, i više nego dovoljno.